

İtiraz Edenler : 1- (Davacı) : TMMOB Çevre Mühendisleri Odası
Vekili : Av. Emre Baturay Altınok
Büyükelçi Cad. No:18/7 Kavaklıdere - Çankaya/ANKARA

2- (Davalı) : Çevre ve Şehircilik Bakanlığı- ANKARA
Vekili: I. Hukuk Müşaviri Bayram Keskin - Aynı adreste

İstemin Özeti : Danıştay Ondördüncü Dairesince verilen yürütmenin durdurulması isteminin kısmen kabulüne, kısmen reddine ilişkin 13/10/2015 günlü, E:2015/577 sayılı karara karşı taraflar karşılıklı olarak itiraz etmektedirler.

Danıştay Tetkik Hakimi : Emre Yavaş

Düşüncesi : İtirazın kısmen kabulü ile dava konusu 25/11/2014 günlü, 29186 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliği'nin 2. maddesinin (c) bendi, 4/1 maddesinin (b, p) bentleri, 12. maddesinin 2. fıkrası, 20. maddesi ile 25. maddesinin 1. fıkrasının yürütmesinin durdurulması gerektiği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunca dosya incelendi, gereği görüldü:

25/11/2014 günlü, 29186 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Çevresel Etki Değerlendirme Yönetmeliğinin 2. maddesinin (c) bendi, 4/1 maddesinin (b, g, i, o, p) bentleri, 7. maddesinin (c) bendi, 8. maddesinin 5. fıkrası, 9. maddesinin 1. fıkrasının (a) bendinin "yerel süreli", "yayın", "yaygın süreli yayın olarak tanımlanan bir gazetede" ifadeleri ve 4/1 maddesinin (o) bendinde belirtilen gerekçeler doğrultusunda maddenin tamamı, 10. maddesinin 1. fıkrası ve eksik düzenleme nedeniyle maddenin tamamı, 11. maddesinin 1. ve 3. fıkraları, 12. maddesinin 2. fıkrası ve 9. fıkrasının (b) bendi, 14. maddesinin 1. ve 3. fıkraları, 17. maddesinin 2. fıkrası ve 4/1 maddesinin (o) bendinde belirtilen gerekçeler doğrultusunda maddenin tamamı, 19/1 maddesinin (b) bendi, 20. maddesi, 21. maddesinin 1. fıkrası, 24. maddesinin 1. fıkrasının (e ve f) bentleri başta olmak üzere maddenin tamamı, 25. maddesinin 1. fıkrası ve geçici 1. maddesinin iptali ve yürütmenin durdurulması istemiyle açılan davada; Danıştay Ondördüncü Dairesince verilen yürütmenin durdurulması isteminin kısmen kabulüne, kısmen reddine ilişkin 13/10/2015 günlü, E:2015/577 sayılı karara, taraflar itiraz etmekte ve kararın kaldırılmasını istemektedir.

Dava konusu 25/11/2014 günlü, 29186 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliği'nin 4/1 maddesinin (b, g, o) bentleri, 7. maddesinin (c) bendi, 8. maddesinin 5. fıkrası, 9. maddesinin 1. fıkrasının (a) bendinin "yerel süreli", "yayın", "yaygın süreli yayın olarak tanımlanan bir gazetede" ifadeleri ve 4/1 maddesinin (o) bendinde belirtilen gerekçeler doğrultusunda maddenin tamamı, 10. maddesinin 1. fıkrası ve eksik düzenleme nedeniyle maddenin tamamı, 11. maddesinin 1. ve 3. fıkraları, 12. maddesinin 9. fıkrasının (b) bendi, 14. maddesinin 1. ve 3. fıkraları, 17. maddesinin 2. fıkrası ve 4/1 maddesinin (o) bendinde belirtilen gerekçeler doğrultusunda maddenin tamamı, 19/1 maddesinin (b) bendi, 21. maddesinin 1. fıkrası, 24. maddesinin 1. fıkrasının (e ve f) bentleri başta olmak üzere maddenin tamamı ve geçici 1. maddesi yönünden davacı ve davalı tarafından ileri sürülen hususlar Danıştay Ondördüncü Dairesince verilen yürütmenin durdurulması isteminin kısmen

kabulüne, kısmen reddine ilişkin kararın bu kısımlarının kaldırılmasını gerektirecek nitelikte görülmemiştir.

Dava konusu 25/11/2014 günlü, 29186 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliği'nin 2. maddesinin (c) bendi ile 4/1 maddesinin (i, p) bentleri yönünden incelenmesinden;

2709 sayılı T.C. Anayasası'nın 56. maddesinde; Herkes, sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahiptir. Çevreyi geliştirmek, çevre sağlığını korumak ve çevre kirlenmesini önlemek Devletin ve vatandaşların ödevidir. Devlet, herkesin hayatını, beden ve ruh sağlığı içinde sürdürmesini sağlamak; insan ve madde gücünde tasarruf ve verimi artırarak, işbirliğini gerçekleştirmek amacıyla sağlık kuruluşlarını tek elden planlayıp hizmet vermesini düzenler hükmüne yer verilmiştir.

2872 sayılı Çevre Kanunu'nun 1. maddesinde; " Bu Kanunun amacı, bütün canlıların ortak varlığı olan çevrenin, sürdürülebilir çevre ve sürdürülebilir kalkınma ilkeleri doğrultusunda korunmasını sağlamaktır." kuralı, 2. maddesinde; " Çevre korunması: Çevresel değerlerin ve ekolojik dengenin tahribini, bozulmasını ve yok olmasını önlemeye, mevcut bozulmaları gidermeye, çevreyi iyileştirmeye ve geliştirmeye, çevre kirliliğini önlemeye yönelik çalışmaların bütünü, Sürdürülebilir çevre: Gelecek kuşakların ihtiyaç duyacağı kaynakların varlığını ve kalitesini tehlikeye atmadan, hem bugünün hem de gelecek kuşakların çevresini oluşturan tüm çevresel değerlerin her alanda (sosyal, ekonomik, fizikî vb.) ıslahı, korunması ve geliştirilmesi sürecini, Sürdürülebilir kalkınma: Bugünkü ve gelecek kuşakların, sağlıklı bir çevrede yaşamasını güvence altına alan çevresel, ekonomik ve sosyal hedefler arasında denge kurulması esasına dayalı kalkınma ve gelişmeyi, Çevresel etki değerlendirmesi: Gerçekleştirilmesi plânlanan projelerin çevreye olabilecek olumlu ve olumsuz etkilerinin belirlenmesinde, olumsuz yöndeki etkilerin önlenmesi ya da çevreye zarar vermeyecek ölçüde en aza indirilmesi için alınacak önlemlerin, seçilen yer ile teknoloji alternatiflerinin belirlenerek değerlendirilmesinde ve projelerin uygulanmasının izlenmesi ve kontrolünde sürdürülecek çalışmaları ifade eder" hükmü, 10. maddesinde; "Gerçekleştirmeyi plânladıkları faaliyetleri sonucu çevre sorunlarına yol açabilecek kurum, kuruluş ve işletmeler, Çevresel Etki Değerlendirmesi Raporu veya proje tanıtım dosyası hazırlamakla yükümlüdürler. Çevresel Etki Değerlendirmesi Olumlu Kararı veya Çevresel Etki Değerlendirmesi Gerekli Değildir Kararı alınmadıkça bu projelerle ilgili onay, izin, teşvik, yapı ve kullanım ruhsatı verilemez; proje için yatırıma başlanamaz ve ihale edilemez. Çevresel Etki Değerlendirmesine tâbi projeler ve Stratejik Çevresel Değerlendirmeye tâbi plân ve programlar ve konuya ilişkin usûl ve esaslar Bakanlıkça çıkarılacak yönetmeliklerle belirlenir. " hükmü yer almıştır.

Dava konusu bentlerin önceki halî olan ve 03/10/2013 günlü, 28784 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliği'nin 2. maddesinin 1. fıkrasının (c) bendi (Bu Yönetmelik; Çevresel Etki Değerlendirmesi kapsamına giren projelerin izlenmesi ve denetlenmesini, kapsar) ve 4. maddesinin 1. fıkrasının (i) (Çevresel etki değerlendirmesi süreci: Gerçekleştirilmesi planlanan projenin çevresel etki değerlendirmesinin yapılması için başvuru ile başlayan ve Bakanlık tarafından kararın verilmesi ile sona eren süreci) ve (p) (İzleme ve kontrol: Gerçekleştirilmesi planlanan projeye dair "Çevresel Etki Değerlendirmesi Gerekli Değildir" veya "Çevresel Etki Değerlendirmesi Olumlu" kararı alındıktan sonra, başlangıç ve inşaat dönemine ilişkin kararın verilmesine esas teşkil eden şartlar doğrultusunda yürütülmesinin sağlanması için yapılan çalışmaların bütünü) bentlerinin iptali ve yürütmenin durdurulması istemiyle farklı davacılar tarafından açılan başka bir davada, Danıştay Ondördüncü Dairesince verilen 19/06/2014 günlü, E:2013/10649 sayılı kararla; "Çevresel Etki Değerlendirmesi; çevreye önemli etkileri olabilecek faaliyetlerle ilgili projelerin planlama aşamasından başlayarak faaliyetin inşaat, işletme ve faaliyetin sona erdirilmesinden sonra

meydana gelebilecek etkilerinin, proje hakkında karar alınmadan önce bilimsel yöntem ve tekniklerle irdelenmesi, olumsuz etkilerinin önlenmesi ve gerekli önlemlerin belirlenmesi, projenin tüm uygulama aşamalarında bu etkilerin ve önlemlerin izlenmesi ve denetlenmesi sürecidir. 2872 sayılı Çevre Kanunu'nun 2. maddesinde; çevresel etki değerlendirmesinin, gerçekleştirilmesi planlanan projelerin çevreye olabilecek olumlu ve olumsuz etkilerinin belirlenmesinde, olumsuz yöndeki etkilerin önlenmesi ya da çevreye zarar vermeyecek ölçüde en aza indirilmesi için alınacak önlemlerin, seçilen yer ile teknoloji alternatiflerinin belirlenerek değerlendirilmesinde ve projelerin uygulanmasının izlenmesi ve kontrolünde sürdürülecek çalışmaları ifade edeceğinin düzenlendiği, dava konusu maddelerle; çevresel etki değerlendirmesi sürecinin, başvuru ile başlayan ve Bakanlık tarafından kararın verilmesi ile sona eren süreci, izleme ve kontrolün ise, gerçekleştirilmesi planlanan projeye dair "Çevresel Etki Değerlendirmesi Gerekli Değildir" veya "Çevresel Etki Değerlendirmesi Olumlu" kararı alındıktan sonra, başlangıç ve inşaat dönemine ilişkin kararın verilmesine esas teşkil eden şartlar doğrultusunda yürütülmesinin sağlanması için yapılan çalışmaların bütününe ifade edeceği yönünde düzenlemeler yapılarak çevresel etki değerlendirmesinin kapsamının daraltıldığı, bu nedenle, 2872 sayılı Kanun'un 2. maddesinin kapsamını daraltan söz konusu düzenlemelerin çevresel etki değerlendirilmesi ile ulaşılmak istenilen çevrenin korunması, sürdürülebilir çevre ve kalkınma ilkeleri ve kamu yararı ile bağdaşmadığından yapılan düzenlemelerde hukuka uyarlık bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır" gerekçesiyle söz konusu bentlerin yürütülmesinin durdurulmasına karar verilmiş ve bu karara karşı yapılan itiraz Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunca verilen 10/11/2014 günlü, E:2014/820 sayılı kararla reddedilmiştir.

Bahsi geçen yargı kararlarının uygulanması kapsamında dava konusu 25/11/2014 günlü, 29186 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliği'nin 2. maddesinin (c) bendi ile 4/1 maddesinin (i, p) bentleri yürürlüğe konulmuştur.

Bu bentler incelendiğinde, 2. maddenin (c) bendi ile "Çevresel Etki Değerlendirmesi kapsamına giren projelerin inşaat, işletme ve işletme sonrası izlenmesi ve denetlenmesini"; 4/1 maddesinin (i) bendi ile "Çevresel etki değerlendirilmesi süreci: Gerçekleştirilmesi planlanan projenin çevresel etki değerlendirilmesinin yapılması için başvuru ile başlayan; inşaat, işletme ve işletme sonrası çalışmaları kapsayan süreci"; 4/1 maddesinin (p) bendi ile "İzleme ve kontrol: Gerçekleştirilmesi planlanan projeye dair "Çevresel Etki Değerlendirmesi Gerekli Değildir" veya "Çevresel Etki Değerlendirmesi Olumlu" kararı alındıktan sonra, inşaat, işletme ve işletme sonrası dönemine ilişkin kararın verilmesine esas teşkil eden şartlar doğrultusunda yürütülmesinin sağlanması için yapılan çalışmaların bütününe" düzenlemelerine yer verildiği anlaşılmaktadır.

Söz konusu bentlerin yargısal denetimi yapılırken daha önce verilmiş yargı kararlarına uygun değişiklik yapıp yapılmadığı önem kazanmaktadır. Yukarıda bahsi geçen yargı kararlarında, Çevre Kanununda yapılmış tanım da vurgulanmak suretiyle çevresel etki değerlendirilmesinin, gerçekleştirilmesi planlanan projelerin çevreye olabilecek olumlu ve olumsuz etkilerinin belirlenmesinde, olumsuz yöndeki etkilerin önlenmesi ya da çevreye zarar vermeyecek ölçüde en aza indirilmesi için alınacak önlemlerin, seçilen yer ile teknoloji alternatiflerinin belirlenerek değerlendirilmesinde ve projelerin uygulanmasının izlenmesi ve kontrolünde sürdürülecek çalışmaları ifade edeceği özellikle belirtilmiştir.

Anayasa Mahkemesi'nin 15/01/2009 günlü, E:2006/99, K:2009/9 sayılı kararında da belirttiği üzere; günümüzde çevrenin kirlendikten veya bozulduktan sonra eski hale getirilmesinin çok külfetli olması, hatta kimi durumlarda olanaksız bulunması nedeniyle, kirlenen çevreyi temizleme veya bozulan çevreyi onarma yerine, olumsuz etkileri baştan önleme çevresel etki değerlendirilmesi ile ulaşılmak istenilen asıl amaç olduğu göz önüne alındığında, çevreye önemli etkileri olabilecek faaliyetlerle ilgili

projelerin planlama ve başvuru aşamalarının çevresel etki değerlendirmesinde mükhakkak dikkate alınması gerekecektir.

Dava konusu bentler ile daha önce verilen yargı kararının gereği yerine getirilmemiş olup, çevreye önemli etkileri olabilecek faaliyetlerle ilgili projelerin planlama ve başvuru aşamaları göz ardı edilmek suretiyle Çevre Kanunu uyarınca çevresel etki değerlendirmesi ile ulaşılmak istenilen amaç kısıtlanmıştır.

Bu nedenle, dava konusu 25/11/2014 günlü, 29186 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliği'nin 2. maddesinin (c) bendi ile 4/1 maddesinin (i, p) bentlerinde hukuka uyarlık görülmemiştir.

Dava konusu 25/11/2014 günlü, 29186 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliği'nin 25. maddesinin 1. fıkrası yönünden incelenmesinden;

Dava konusu maddenin önceki hali olan ve "Bu Yönetmeliğe tabi birden fazla projeyi kapsayan entegre bir projenin planlanması halinde, Bakanlıkça entegre proje için tek Çevresel Etki Değerlendirmesi Başvuru Dosyası/Proje Tanıtım Dosyası hazırlanması **istenir**" düzenlemesini içeren 17/07/2008 günlü, 26939 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliği'nin 25. maddesinin 1. fıkrasının dava konusu edildiği, Danıştay Ondördüncü Dairesince verilen 16/05/2012 günlü, E:2011/4494, K:2012/3554 sayılı kararla davanın reddedildiği, bu kararın Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunca verilen 06/02/2014 günlü, E:2012/2465, K:2014/265 sayılı karar ile onandığı, bu karara karşı yapılan karar düzeltme isteminin anılan Kurulca verilen 25/03/2015 günlü, E:2014/4113, K:2015/909 sayılı kararla reddedilerek kararın kesinleştiği anlaşılmıştır.

Dava konusu Yönetmeliğin "Entegre projeler" başlıklı 25. maddesinin 1. fıkrasında ise; "Bu Yönetmeliğe tabi birden fazla projeyi kapsayan entegre bir projenin planlanması halinde, Bakanlıkça entegre proje için tek bir ÇED Başvuru Dosyası/Proje Tanıtım Dosyası hazırlanması **istenebilir.**" hükmüne yer verilmiştir.

Gerçekleştirilmesi planlanan projeler, canlıların yaşamları boyunca ilişkilerini sürdürdükleri ve karşılıklı olarak etkileşim içinde buldukları biyolojik, fiziksel, sosyal, ekonomik ve kültürel ortam olarak tanımlanan çevrede geçici ya da kalıcı, olumlu ya da olumsuz değişikliklere yol açabilirler. Anayasa Mahkemesi'nin 15/01/2009 günlü, E:2006/99, K:2009/9 sayılı kararında da belirtildiği üzere; günümüzde çevrenin kirlendikten veya bozulduktan sonra eski hale getirilmesinin çok külfetli olması, hatta kimi durumlarda olanaksız bulunması nedeniyle, kirlenen çevreyi temizleme veya bozulan çevreyi onarma yerine, olumsuz etkileri baştan önleme çevresel etki değerlendirilmesi ile ulaşılmak istenilen asıl amaçtır.

Bu bağlamda, Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliği, gerçekleştirilmesi planlanan projelerin çevreye olabilecek olumlu ya da olumsuz etkilerinin belirlendiği, olumsuz yöndeki etkilerin önlenmesi ya da çevreye zarar vermeyecek ölçüde en aza indirilmesi için alınacak önlemlerin irdelendiği, seçilen yer ile teknoloji alternatiflerinin belirlenerek değerlendirildiği, ayrıca projelerin uygulanmasının izlendiği ve kontrolünde sürdürülecek çalışmaların belirlendiği bir süreci kapsamaktadır. Gerçekleştirilmesi planlanan faaliyetin uygulanacağı yerin seçimi, faaliyetin büyüklüğü, amacı, ulaşım, iklim, toprağın ve çevrenin özellikleri, olası etkiler ve etkilerin azami giderilme olanakları gibi unsurlar da bu süreç kapsamında dikkate alınacaktır. Bu çerçeveden bakıldığında, sürdürülebilir kalkınma ve sürdürülebilir çevre dengesinin sağlanması yolunda çevresel etki değerlendirilmesi kapsamına giren birden fazla projeyi kapsayan entegre bir projenin planlanması halinde, entegre projenin bir bütün olarak değerlendirilerek çevrenin uğrayacağı olumsuz etkileşimin incelenmesi ve bunun sonucuna göre gerekli prosedürün işletilmesi gerekmektedir.

Dava konusu madde ile bir önceki Yönetmelik maddesinde mevcut olan "istenir" ifadesi yerine "istenebilir" ifadesi getirilerek, dava konusu Yönetmeliğe tabi birden fazla projeyi kapsayan entegre bir projenin planlanması halinde, söz konusu entegre proje için birden fazla ÇED Başvuru Dosyası/Proje Tanıtım Dosyası hazırlanabilmesinin önü açılmıştır. Böyle bir düzenleme ise çevrenin korunması ve Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliği'nin amacıyla çelişki arz etmektedir. Kaldı ki, Danıştayın istikrar kazanmış kararlarında bölge veya havza bazındaki birbirinden bağımsız projelerde bile çevrenin korunmasının sağlanması bakımından söz konusu projelerin çevreye olan bütüncül veya kümülatif etkilerinin irdelenmesi gerektiği belirtildiği göz önüne alındığında, birbiriyle bağlantılı entegre bir projenin bir bütün halinde değerlendirilip çevreye olan etkisini gösterir tek bir ÇED Başvuru Dosyası/Proje Tanıtım Dosyası hazırlanması gerektiği açıktır.

Öte yandan, ÇED sürecine tabi tutularak gerekli kararlar verilen projeler ile söz konusu projelerin kapasite artışlarının birbirinden bağımsız değerlendirilmesine izin veren düzenlemeler içeren 03/10/2013 günlü, 28784 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliği'nin 7. maddesinin 1. fıkrasının (ç) (*ÇED Olumlu kararı verilmiş projelerde yapılacak kapasite artışı veya kapasite artışları toplamı EK-1'de yer alan eşik değerler ve üzerinde olan projelere*) ve 15. maddesinin 1. fıkrasının (c) (*ÇED Olumlu Kararı verilmiş projelerde yapılacak kapasite artışı veya artışları toplamı EK-2'de yer alan eşik değerler ve üzerinde olan projeler*) bentlerinin iptali ve yürütmenin durdurulması istemiyle farklı davacılar tarafından açılan başka bir davada, Danıştay Ondördüncü Dairesince verilen 19/06/2014 günlü, E:2013/10649 sayılı kararla; "*Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliğine göre; gerçekleştirilmesi planlanan projeler, canlıların yaşamları boyunca ilişkilerini sürdürdükleri ve karşılıklı olarak etkileşim içinde buldukları biyolojik, fiziksel, sosyal, ekonomik ve kültürel ortam olarak tanımlanan çevrede geçici ya da kalıcı, olumlu ya da olumsuz değişikliklere yol açabilirler. Bu bağlamda, gerçekleştirilmesi planlanan projelerin çevreye olabilecek olumlu ya da olumsuz etkilerinin belirlendiği, olumsuz yöndeki etkilerin önlenmesi ya da çevreye zarar vermeyecek ölçüde en aza indirilmesi için alınacak önlemlerin irdelendiği, seçilen yer ile teknoloji alternatiflerinin belirlenerek değerlendirildiği ayrıca projelerin uygulanmasının izlendiği ve kontrolünde sürdürülecek çalışmaların belirlendiği bir süreç yaşanır. Öngörülen bu sürecin başlangıcında, Yönetmelik kapsamındaki faaliyetler için getirilen özel format uyarınca bir proje tanım dosyası hazırlanır. Bu dosyaya, göre "Çevresel Etki Değerlendirmesi Gereklidir" kararı verilen projeler için hazırlanan "Çevresel Etki Değerlendirmesi Raporunun" oluşturulan komisyon tarafından irdelenmesi sonucu "Çevresel Etki Değerlendirmesi Olumlu" veya "Olumsuz" kararı verilir. "ÇED Olumlu" kararı verilen projeler için ise yatırıma başlanabilir. Bu kapsamda, özel formata göre önceden belirlenen kriterlere göre irdelenen projenin gerçekleştirilmesinde sakınca görülmemesi noktasına gelinebilmesi sürecinde faaliyetin uygulanacağı yerin seçimi, faaliyetin büyüklüğü, amacı, ulaşım, iklim, toprağın ve çevrenin özellikleri, olası etkiler ve etkilerin azami giderilme olanakları gibi unsurlar etkilidir. Bu çerçeveden bakıldığında, sürdürülebilir kalkınma ve sürdürülebilir çevre dengesinin sağlanması yolunda çevresel etki değerlendirme kapsamına giren projelerde, çevresel etki değerlendirme sürecinde, tesisin maksimum kapasitesi ve bu maksimum kapasitenin kullanılması halinde çevrenin uğrayacağı olumsuz etkileşimin incelendiği ve bunun sonucuna göre "ÇED Olumlu", "çevresel etki değerlendirme gereklidir" veya "çevresel etki değerlendirme gerekli değildir" kararı verileceği açıktır. Yönetmeliğin 7. ve 15. maddelerinde dava konusu bentler dışında mevcut kapasite ile kapasite artışı toplamının eşik değerler üzerinde olması kriteri aranırken, dava konusu bentlerde ÇED Olumlu Kararı verilmiş projelerde sadece kapasite artışının eşik değer üzerinde olması halinde ÇED Raporu hazırlanacağı ya da seçme, eleme*

kriterlerine tabi tutulacağına düzenlendiği, ÇED Olumlu Kararı verilmiş projelerde mevcut kapasitenin dikkate alınmaksızın salt kapasite artışının kıstas olarak belirlenmesinin bazı projelerde kapasite artışının ÇED kapsamı dışında bırakılması sonucunu doğuracağı, ÇED Olumlu Kararı verilmiş projelerin, çevre üzerinde olumsuz etkilerinin alınacak önlemler sonucu ilgili mevzuat ve bilimsel esaslara göre kabul edilebilir düzeyde olduğunun saptanması üzerine gerçekleşmesinde sakınca görülmediği belirtilen projelere ilişkin olduğu dikkate alındığında; anılan projelerde kapasite artışı daha derin ve geniş çevresel etkilere neden olacağından, mevcut kapasite ve kapasite artışının bir bütün olarak değerlendirilerek çevreye vereceği zararların ortaya konulması gerekeceği, aksi halin denetimsizliğe yol açacağı kabulü gerekmektedir. Bu durumda; Anayasa Mahkemesi'nin 15.01.2009 günlü, E:2006/99, K:2009/9 sayılı kararında da belirtildiği üzere; günümüzde çevrenin kirlendikten veya bozulduktan sonra eski hale getirilmesinin çok külfetli olması, hatta kimi durumlarda olanaksız bulunması nedeniyle, kirlenen çevreyi temizleme veya bozulan çevreyi onarma yerine, olumsuz etkileri baştan önlemenin çevresel etki değerlendirilmesi ile ulaşılmak istenilen amaç olduğu, buna karşın, çevre üzerinde olumsuz etkilerinin alınacak önlemler sonucu ilgili mevzuat ve bilimsel esaslara göre kabul edilebilir düzeyde olduğu saptanan projelerde salt kapasite artışının dikkate alınmasının çevrenin korunması, sürdürülebilir çevre ve kalkınma ilkeleri ve kamu yararı ile bağdaşmadığı, bu nedenle yapılan düzenlemelerde hukuka uyarlık bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır." gerekçesiyle söz konusu bentlerin yürütmesinin durdurulmasına karar verilmiş ve bu karara karşı yapılan itiraz Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunca verilen 10/11/2014 günlü, E:2014/820 sayılı kararla reddedilmiştir.

Bu itibarla, dava konusu 25/11/2014 günlü, 29186 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliği'nin 25. maddesinin 1. fıkrasında hukuka uyarlık görülmemiştir.

Dava konusu 25/11/2014 günlü, 29186 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliği'nin 20. maddesi yönünden incelenmesinden;

"Sürelerin uzatılması ve durdurulması" başlıklı 20. maddede; "Bu Yönetmelikte belirtilen süreler, proje sahibi, Bakanlıkça yeterlik verilmiş kurum/kuruluşların talebi ve Bakanlıkça da uygun görülmesi halinde ya da Bakanlığın doğrudan gerekli gördüğü hallerde, gerekçesi belirtilerek Bakanlık tarafından uzatılabilir veya durdurulabilir. Bakanlıkça yeterlik verilmiş kurum/kuruluşlara raporlarla ilgili eksiklikleri gidermesi ve ilave işlemler yapması için verilen süreler ÇED sürecine dahil değildir." hükmü yer almıştır.

Çevrenin korunması noktasında hukuki düzenleme olarak çok önemli bir yeri olan Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliği, gerçekleştirilmesi planlanan projelerin çevreye olabilecek olumlu ya da olumsuz etkilerinin belirlendiği, olumsuz yöndeki etkilerin önlenmesi ya da çevreye zarar vermeyecek ölçüde en aza indirilmesi için alınacak önlemlerin irdelendiği, seçilen yer ile teknoloji alternatiflerinin belirlenerek değerlendirildiği, ayrıca projelerin uygulanmasının izlendiği ve kontrolünde sürdürülecek çalışmaların belirlendiği bir süreci kapsamaktadır.

Dava konusu madde dışındaki maddelerde çevresel etki değerlendirme sürecinin çok sıkı kurallara bağlandığı ve çevrenin korunması amacı güdülerek bir belirsizliğe yer verilmediği görülmüştür. Ancak, dava konusu madde ile her hangi bir hukuki belirleme yapılmaksızın diğer maddelerde sıkı bir şekilde düzenlenen sürelerin Bakanlıkça değiştirilebileceği kuralına yer verilmek suretiyle çevrenin korunması ilkesini gözeten diğer maddelerin uygulama dışı bırakılmasının önü açılacaktır. Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliğinde belirlenen sürelerin çok açık bir belirsizlikle karşı karşıya kalmasına neden olacak dava konusu maddede hukuka uyarlık görülmemiştir.

Diğer taraftan, öngörülebilir hukuki düzenlemelerle belirlenmeyen durumlarda idarece durum

özelinde verilen sürelerin uzatılması ve durdurulması çevresel etki değerlendirmesi sürecinin askıda kalmasına ve bu nedenle de projenin gerçekleşip gerçekleşmeyeceği konusunda belirsizliğe neden olacağı da açıktır.

Dava konusu 25/11/2014 günlü, 29186 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliği'nin 12. maddesinin 2. fıkrası yönünden incelenmesinden;

"Komisyonun çalışma usulü ve çevresel etki değerlendirmesi raporunun incelenmesi" başlıklı 12. maddenin 2. fıkrasında "Komisyon, salt çoğunluk ile toplanır. Komisyon üyeleri, temsil ettikleri merkezi ve yerel kurum/kuruluşları ilgilendiren konulardaki yetki, görev ve sorumlulukları çerçevesinde görevlendirilirler; kurum/kuruluşları adına görüş bildirirler. Komisyon başkanı, üyelerden görüşlerini yazılı olarak vermelerini isteyebilir. Yazılı görüş veren kurum temsilcilerinin sonraki toplantılara katılmamaya ilişkin istemleri Komisyon başkanınca değerlendirilir." kuralı yer almaktadır.

Davacı, 2013 tarihli yönetmelikte yer alan "komisyon üye sayısının salt çoğunluğu ile toplanır" şeklindeki ifadenin "komisyon salt çoğunluk ile toplanır" şeklinde değiştirildiği, bu ifadenin, toplantı aşamasında hazır bulunanların salt çoğunluğu ile toplantı yapılabilmesinin önünü açacağını ileri sürmektedir.

Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliği kapsamındaki gerçekleştirilmesi planlanan projelerin niteliği ve etkileyeceği çevre unsuru yönünden komisyon üyeleri değişiklik arz etmektedir. Söz konusu komisyona projeye ilgisi bulunan diğer kamu kurum ve kuruluşlarından ilgili uzmanlar katılmaktadır. Dava konusu maddede yer alan "komisyon, salt çoğunluk ile toplanır" ifadesini gerçekleştirilmesi planlanan projelerin niteliği ve etkileyeceği çevre unsuru yönünden olay bazında kurulan komisyonun toplam sayısı üzerinden belirlenen salt çoğunluk ile toplanacağı şeklinde anlaşılacak şekilde uygulanmanın bu şekilde yapılacağıda kuşkusuzdur.

Açıklanan nedenlerle, davacı itirazının kısmen **KABULÜ** ile Danıştay Ondördüncü Dairesince verilen 13/10/2015 günlü, E:2015/577 sayılı kararın yürütmenin durdurulması isteminin reddine ilişkin kısmının, dava konusu Yönetmeliğin 2. maddesinin (c) bendi, 4/1 maddesinin (i, p) bentleri, 20. maddesi ile 25. maddesinin 1.fıkrası yönünden kaldırılmasına, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 27. maddesinde öngörülen ve yürütmenin durdurulmasına karar verilebilmesi için gerekli olan koşulların gerçekleştiği anlaşıldığından, **bu kısımların yürütmesinin durdurulmasına**; davacı itirazının dava konusu Yönetmeliği'nin 12. maddesinin 2. fıkrası yönünden ise **yukarıdaki açıklama ile REDDİNE**; diğer kısımlara yönelik davacı ve davalı idare itirazlarının ise **REDDİNE**, dava konusu Yönetmeliğinin 2. maddesinin (c) bendi, 4/1 maddesinin (i, p) bentleri ile 25. maddesinin 1.fıkrası yönünden oyçokluğu, diğer maddeler yönünden ise oybirliği ile ,18/04/2016 gününde karar verildi.

Başkan	Üye	Üye	Üye	Üye
Namık Kemal ERGANİ	İbrahim BERBEROĞLU	Nalan TERZİ	Ali İhsan ŞAHİN	İbrahim ALİUSTA

Üye	Üye	Üye	Üye	Üye
Hasan GÜZELER (X) (XX)	Yalçın EKMEKÇİ (XX)	Doç. Dr. Selami DEMİRKOL (X) (XX)	Erhan ÇİFTÇİ (X) (XX)	Ahmet ARSLAN (X) (XX)

T.C.
DANIŞTAY
İDARİ DAVA DAİRELERİ KURULU
İtiraz No : 2016/79

Üye

Turgay Tuncay
VARLI

Üye

Oğuz
YAĞLICI

Üye

Hasan
ODABAŐI

Üye

Yunus
AYKIN
(X)

Üye

Muhsin
YILDIZ

KARŞI OY

X- Dava konusu 25/11/2014 günlü, 29186 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliği'nin 2. maddesinin (c) bendi ile 4/1 maddesinin (i, p) bentleri yönünden, yürütmenin durdurulması kararı verilebilmesi için 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 27. maddesinde öngörülen koşulların bakılan uyuşmazlıkta gerçekleşmediği anlaşıldığından, yürütmenin durdurulması isteminin reddine ilişkin Daire kararına yapılan itirazın reddi gerektiği oyuyla, kararın bu kısmına karşıyız.

Üye	Üye	Üye	Üye	Üye
Hasan GÜZELER	Doç. Dr. Selami DEMİRKOL	Erhan ÇİFTÇİ	Ahmet ARSLAN	Yunus AYKIN

KARŞI OY

XX- Dava konusu 25/11/2014 günlü, 29186 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliği'nin 25. maddesinin 1.fıkrası yönünden, yürütmenin durdurulması kararı verilebilmesi için 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 27. maddesinde öngörülen koşulların bakılan uyumsuzlukta gerçekleşmediği anlaşıldığından, yürütmenin durdurulması isteminin reddine ilişkin Daire kararına yapılan itirazın reddi gerektiği oyuyla, kararın bu kısmına karşıyız.

Üye
Hasan
GÜZELER

Üye
Yalçın
EKMEKÇİ

Üye
Doç. Dr. Selami
DEMİRKOL

Üye
Erhan
ÇİFTÇİ

Üye
Ahmet
ARSLAN

